

Arkadiusz Luboń
Uniwersytet Rzeszowski

Konferencja naukowa „Zesłania i powroty. Twórczość Józefa Bujnowskiego”

W dniach 23–24 października 2013 roku w Rzeszowie odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa pod nazwą „Zesłania i powroty”, poświęcona poetyckiej, prozatorskiej, naukowej, krytycznej i translatorskiej twórczości emigracyjnego pisarza Józefa Bujnowskiego. Konferencję zorganizował Zakład Teorii i Antropologii Literatury Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Pracownia Badań i Dokumentacji Kultury Literackiej, we współpracy z Katedrą Historii Literatury Polskiej XX Wieku Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Podczas dwudniowych obrad, poprzedzonych słowem wstępnym JM Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dra hab. Aleksandra Bobko, uczestnicy konferencji wysłuchali dwudziestu wystąpień referentów z polskich i zagranicznych ośrodków akademickich.

Refleksje wokół sylwetki twórczej urodzonego w 1910 roku na Wileńszczyźnie Józefa Bujnowskiego, jak podkreślali prelegenci, dotyczą dziś autora w dużej mierze zapomnianego, ujmowanego zazwyczaj na marginesach studiów poświęconych powojennej literaturze polskiej na emigracji. Mimo stosunkowo obfitego dorobku pisarskiego poety, zawierającego, od chwili debiutu na łamach prasy w 1932 roku, teksty prozatorskie, szkice eseistyczne i naukowe oraz ponad dziesięć zbiorów wierszy (między innymi publikowane w latach 1943–1987 tomy *Ręce od brzegu*, *Brzozom w płomieniach*, *Powroty*, *Rysy na pustce*, *Lipowy witraż*, *Odsyłacz w bezsens*, *Krawędzie*, *O kobietach, diabłach i rycerzu*. *Igraszka poetycka*, *Poranki i studia*, *Spod gwiazdozbioru Wielkiego Psa*), brak w katalogach bibliograficznych obszerniejszych prac zorientowanych na monograficzną charakterystykę twórczości Bujnowskiego. Nierzadko zatem prezentowane podczas konferencji „Zesłania i powroty” wyniki badań miały charakter nowatorskich diagnoz i syntez, wielokontekstowych i nieobecnych dotychczas w literaturze przedmiotu interpretacji lub literaturoznawczych oraz socjologiczno-literackich rozpoznań.

Prof. dr hab. Tadeusz Bujnicki (Wydział „Artes Liberales” Uniwersytetu Warszawskiego) przedstawił wczesną działalność poety na szerokim tle środowiska literackiego i kulturalnego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Prof. dr hab. Marian Kisiel (Uniwersytet Śląski) poświęcił uwagę poetyckim syntezom w twórczości Bujnowskiego, dr hab. Grażyna Maroszczuk (Uniwersytet Śląski) interpretacji i kontekstom tomu *Rzecz o przemijaniu*, a dr hab. Paweł Majerski (Uniwersytet Śląski) omówił teoretyczne i praktyczne modele poezji konkretnej obecne zarówno w krytycznoliterackich pracach, jak i liryce autora. Pierwsza i najobszerniejsza część konferencji, dedykowana refleksjom nad poezją, obejmowała również dyskusję nad tematami i formami w literackiej praktyce Bujnowskiego, jaką zapoczątkował odczyt prof. dra hab. Wojciecha Ligęzy (Uniwersytet Jagielloński) oraz szereg wystąpień reprezentantów Uniwersytetu Rzeszowskiego: prof. dra hab. Zbigniewa Andresa („*Lustro mijania*”. *O liryce Józefa Bujnowskiego*), dra hab. Janusza Pasterskiego („*Czy to poranek znowu?*” *Rzeczywistość i metafizyka w poemacie „Poranki” Józefa Bujnowskiego*), dr hab. Jolanty Pasterskiej (*Konwencja baśniowa w „Trylogii miłosnej” Józefa Bujnowskiego*), mgr Barbary Trygar (*Poezja Józefa Bujnowskiego jako nec plus ultra rozumienia życia*) oraz dra Jana Wolskiego (*Tak bywa w bajce, jako w życiu. Józefa Bujnowskiego próba humorystyczno-satyryczna*).

Druga część sesji koncentrowała uwagę uczestników na prozatorskim, krytycznym, naukowym i translatorskim dorobku poety. Dr Rafał Moczko (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) przedstawił *Uwagi o metodzie krytyczno-badawczej Józefa Bujnowskiego*, natomiast mgr Ewa Bartos (Uniwersytet Śląski) poświęciła referat wkładowi Bujnowskiego w ustalenia „gombrowiczologii”. Nadesłany przez prof. dra hab. Florianą Śmieję (University of Western Ontario) szkic traktował o relacjach i współpracy poety z emigracyjnym Kołem Polonistów, a sylwetki Bujnowskiego jako tłumacza poezji anglojęzycznej dotyczył odczyt dra Arkadiusza Lubonia (Uniwersytet Rzeszowski).

Trzecia część konferencji „Zesłania i powroty” zebrała cztery wystąpienia poświęcone prozatorskim pracom Bujnowskiego. Komparatystycznych uwag wokół twórczości dwóch pisarzy dotyczył szkic *Metafizyczne niepokoje w „Kołach w mgławicach” Józefa Bujnowskiego oraz w „Stanie nieważkości” Andrzeja Kuśniewicza* dr hab. Elżbiety Dutki (Uniwersytet Śląski). Mgr Marcelina Majewicz (Uniwersytet Rzeszowski) omówiła *Motywy oniryczne w wybranych utworach Józefa Bujnowskiego*, zaś mitologizowana tematyka ekspresji wspomnieniowej i quasi-biograficzne wątki obecne w prozie pisarza były obiektami dyskusji za sprawą najpierw odczytu dr Agnieszki Nęckiej z Uniwersytetu Śląskiego (*W spirali agonalnych wspomnień. O „Kołach w mgławicach” Józefa Bujnowskiego*), a następnie wystąpienia dr Anny Wal z Uniwersytetu Rzeszowskiego („*Twarde karty historii*”. *Tematyka wojenna w prozie wspomnieniowej Józefa Bujnowskiego*).

Uczestnicy konferencji zostali także zapoznani z bibliograficznym zestawieniem *Spuścizna Józefa Bujnowskiego w archiwach poetów emigracyjnych w Zbiorach Specjalnych Biblioteki Uniwersytetu Rzeszowskiego* autorstwa mgra Grzegorza Dolaty (Biblioteka Uniwersytetu Rzeszowskiego), zwiedzili poświęconą poecie wystawę tematyczną oraz wzięli udział w licznych dyskusjach z przybyłą z Londynu Heide Pirwitz-Bujnowską – gościem honorowym konferencji „Zesłania i powroty”.